

ऽऽकृतः चिन्तामणिरिति ख्यातं तत्र नाम भविष्यति ।
 अमुञ्चिन्तामणिं नाथ ! तमेव स्त्रीकुरु प्रभो ! ।
 “सुनिना कपिसेनासौ प्रार्थितोऽभिजिताऽपि च । मणि-
 चिन्तामणिञ्च त्वा शुभे स विनायकः । चिन्तामणि-
 रिति ख्यातिन्ततोऽपि परमां दधौ । कपिलस्य गृहे
 जातः कपिलाख्यामतो ययौ” स्क० पु० गणपतिस्तोत्रे
 चिन्तामणिविनायक पु० काशीस्थे गणपतिस्तोत्रे भेदे
 “चतुर्थीवरणे काश्यां भक्तविघ्नविनायकाः । इष्टव्या हृष्ट-
 चेतोभिः सप्तमयौ विनायकाः” इत्युपक्रमे “हेरम्बा
 इन्द्रिगुभागे चिन्तामणिविनायकः । भक्तचिन्तामणिः
 साक्षात् चिन्तायै समर्पकः” काशी- ५० अ० ।

चिन्ताविश्रमन् न० इत० । यन्त्रणागृहे ।

चिन्ति पु० चिति-इन् । देशभेदे तस्य सुरादेश्य सह इन्वे
 कार्तिकौजपा० पूर्वपदप्रकृतिस्वरः चिन्तिसुराद्राः ।
 चिन्तिडो स्त्री तिलिडो+पु० । तिलिडोड्यो द्विको० ।
 चिन्तित ति० चिति-कर्म्मणि क्त । चिन्ताकर्म्मणि “सख्या
 सुखं सप्तपयास्यसि चिन्तितानि” किरा० । कर्त्तरि क्त ।
 चिन्तायुक्ते शतनामिकायां स्त्रियां स्त्री । भावे क्त ।
 चिन्तायाम् न० ।

चिन्तिति स्त्री० चिति-क्तिन् बा० इट् णिणोपस्य । चिन्तायाम्
 गञ्जरत्ना० । [तिक्ता० ।

चिन्तिया स्त्री० चिन्ता+स्वार्थे बा० ष । चिन्तायां
 चिन्त्य ति० चिति-कर्म्मणि यत् । चिन्तनीये “केषु केषु च
 भावे चिन्त्योऽसि भगवन् ! मया” गीता । “अयं हि
 सर्वधर्माणां धर्मश्चिन्त्यतमो मतः” भा० ग्याह० ४४ अ० ।

चिन्त्यद्योत पु० चिन्त्यः सन् द्योतते द्युत-अच् । देवभेदे ।
 “गणा देवागामृपाः सोमपाश्च लोकाः सुयामास्तुषिता
 ब्रह्मकायाः । व्याभासुरा गन्धपा दृष्टिपाश्च वाचा विह-
 वाश्च मनोविरुद्धाः । शुद्धाश्च निर्माणरताश्च देवाः
 स्पर्शशना दर्शपा आञ्जपाश्च । चिन्त्यद्योता ये च देवेषु
 सुख्याये चायन्यादेवतायाजमीदृ । सुपर्णगन्धर्वपिशा-
 चदानवा यक्षास्तथा चारणपद्मगाश्च” भा० बसु० १८ अ० ।

चिपिट पु० चि-पिटच् क्तिञ् । (चिडा) ख्याते पृथुके
 हेमच० । तत्करणप्रकारादि भावप्र० उक्तं यथा
 “शालयः सतुपा व्याघ्रं भृष्टा व्यस्फुटितास्ततः । कुट्टि-
 ताश्चिपिटाः प्रोक्तास्ते सृताः पृथुका अपि । शालयो
 ययनालाद्याश्चिपिटा पुष्टिवर्जनाः” । अस्य भस्माभक्ष्यत्वं
 यथा हि ; खल्वस्य पृथुकं शुद्धं देशविशेषके । नाम-

नशक्तं विप्राणां भोजने च निवेदने । अभक्ष्य तत्
 यतीनाञ्च विषवाज्जचारिणाम्” ब्रह्मसू० पु० । “नासि-
 काया नते इमच् पिटच् चिकचि च” पा० वार्त्ति०
 पिटच् प्रकृतेचिः । शतनामिकायां (खांदा) शतहति
 त्रि० (चेपटा) ४ ख्याते पदार्थे “करतलपीडनचिपिटी-
 कतत्रयणपुटेन” काद० । “उन्नतो मांसलोऽङ्गुष्ठो वक्तुं
 लोऽतुलभोगदः । वक्रो हस्ते च चिपिटः सुखसौ-
 भाग्यभङ्गकः । चिपिटीभिर्भवेद्वाघी” इति काशी० ख०
 ३७ । प्रान्ते अङ्गुल्यानिपीडनेन पूनेतस्याकुलतायाम् ।
 “अस्ति द्विचन्द्रमतिरस्ति जनस्य तत्र भ्रान्तौ दृगन्त-
 चिपिटीकरणादिरादिः” नैष० । “दृगन्तचिपिटीक-
 रणं नेलान्ताकुलीकरणम्” मत्स्य० । अङ्गुल्या चि नेत-
 प्रान्तिपीडने एकपदार्थस्य द्विधा भानं लोकप्रसिद्धम् ।
 इयुष्माशनीहणे स्त्री राजनि० पृषो० चिपटोऽपि
 पृथुके हेमच० । स्वार्थे क । चिपिटक पृथुके अमरः ।

चिपिटनासिक पु० चिपिटा नासिका यत् । देशभेदे
 स च देशः “उत्तरतः कैलासः” इत्युपक्रमे “केशधरचि-
 पिट नासिकदासेरकवाटधानाः” इ० स० १४० अ० कूर्मवि-
 भागे उत्तरस्यामुक्तः । सोऽभिजनोऽस्य अणः तद्वाजाणो
 वा बहुत्वे लुक् । शतदेशवासिषु शतसृपेषु च व० व० ।

चिपुट पु० चिपिट+पृषो० । पृथुके रुद्रः ।

चिप्य पु० “नखमांसमघ्नघाय वातं पित्तं च देहनाम ।
 करोति दाहपाकौ च तं व्याधिं चिप्यमादिशेत्”
 भाव० उक्ते नखरोगभेदे । (आङ्गुल हाडा)

चि(क्लि)प्यिका पु० रात्रिचरजन्तुभेदे “लोमाशिकापिप्लु
 चि(क्लि)प्यिकाख्यौ वल्गुलुलुको शशकश्च रात्रौ” इ०
 स० ८८ अ० । “सर्वे स्वकालोत्क्रमचारिणः सुर्देशस्य
 नाशाय नृपान्ददा वा” तस्य दिवाचारेऽनिष्टफलसूक्तम्
 “नानाविधानि विकृतानि हि चि(क्लि)प्यिकायास्तस्यौ
 शुभः कुलकुलु न शुभास्तु शेषाः” इ० स० ८८ अ० ।

चिप्य पु० खहृतोक्ते लमिभेदे लमिशब्दे दृश्यम् ।

चिमि पु० चि-बा० मिक् । १ शुक्लस्य गञ्जरत्ना० । २ पट्ट-
 कण्ठे (पाटशाक) गञ्जमाला । स्वार्थे क तत्तार्थे ।

चिर न० चि-रक् । १ दीर्घकाले । शतहतिनि पदार्थे त्रि० ।
 लघादौ (१५) त्रिकले गच्छे शब्दार्थचि० “दीर्घसूत्री चिर-
 क्रियः” अमरः । चिरजीवी चिरकारी चिरकालादि ।

चिरकारिन् त्रि० चिरेण करोति क-णिनि । १ चिरेण कर्म
 कर्त्तरि दीर्घस्मृते । २ गौतमस्य पुत्रभेदे पु० ।